

JAK PRZYGOTOWAĆ SIĘ DO HANDLU EMISJAMI SO₂ I NO_x

W grudniu 2011 r. Minister Środowiska Marcin Korolec podtrzymał projekt ustawy o systemie bilansowania i rozliczania wielkości emisji dwutlenku siarki (SO₂) i tlenków azotu (NO_x) dla dużych źródeł spalania i skierował go do rozpatrzenia na najbliższym posiedzeniu Rady Ministrów. Projekt tej ustawy upubliczniono stronach Rządowego Centrum Legislacyjnego. Aby nie być zaskoczonym, warto w przedsiębiorstwach podjąć odpowiednio wcześniej działania przygotowujące firmę do udziału w systemie. Co zatem jest pilnie do zrobienia po stronie potencjalnych uczestników systemu?

Jakie są podstawowe zasady

W projekcie ustawy zaproponowano, aby każdy operator dysponował uprawnieniami do emisji na poziomie wynikającym z wielkości jego rzeczywistej produkcji energii elektrycznej i produkcji ciepła pomnożonej przez roczny pułapowy wskaźnik emisji SO₂ lub NO_x. Roczny pułapowy wskaźnik zostanie podany przez Krajowy ośrodek bilansowania i zarządzania emisjami (KOBiZE) jako wielkość obliczona z podzielenia wielkości obowiązującego dla danego roku pułapu emisji i sumarycznych rzeczywistych wielkości produkcji energii elektrycznej i ciepła.

Rozliczenie przez operatorów wielkości emisji z zakładu odbywać się będzie według zasady *ex post*, na podstawie danych o rzeczywistej wielkości produkcji i emisji z roku sprawozdawczego, którym w projektowanej ustawie jest poprzedni rok kalendarzowy. Zasadą będzie równanie do średniej krajowej, z tym że z roku na rok, ze względu na stopniowe i liniowe obniżanie się pułapu emisji przy prawdopodobnym wzroście zapotrzebowania i produkcji – obowiązujący wskaźnik będzie się obniżał.

Jak wskazano w uzasadnieniu projektu na podstawie wielkości ogłoszonych przez KOBiZE operator będzie w stanie wyliczyć orientacyjny roczny wskaźnik pułapowy, jaki zostanie ogłoszony w 2013 r. (dzieląc pułap krajowy obowiązujący w 2012 r. przez produkcję krajową z 2011 r.). Wyliczony przez operatora orientacyjny roczny wskaźnik pułapowy w połączeniu ze wskaźnikami bieżącymi emisji (publikowanymi narastająco co miesiąc i obrazującymi aktualny stan emisji w połączeniu z produkcją energii) dostarczy operatorom wystarczających informacji do planowania z odpowiednim wyprzedzeniem działań związanych z produkcją i ograniczaniem emisji. Te dwa rozwiązania zabezpieczają właściwe przygotowanie operatorów w pierwszym roku działania systemu bilansowania i rozliczania wielkości emisji dwutlenku siarki i tlenków azotu do planowania produkcji i emisji substancji do powietrza. Należy jednak pamiętać, że wielkość produkcji energii elektrycznej i ciepła może być różna w poszczególnych latach (zapotrzebowanie na energię determinowane jest w znacznym stopniu przez warunki atmosferyczne, tj. np. długość sezonu zimowego, wysokości temperatur). Wyliczony przez operatora orientacyjny wskaźnik pułapowy może różnić się od tego, który zostanie ogłoszony w 2013 r. jako podstawa do rozliczania. W kolejnych latach będą dostępne roczne wskaźniki emisji z poprzednich lat oraz, jak poprzednio, wskaźniki bieżące emisji (miesięczne, publikowane narastająco co miesiąc i obrazujące aktualny stan emisji w połączeniu z produkcją energii).

Co jest „dużym źródłem spalania”

Projektowana ustawa dotyczy jedynie dużych źródeł spalania, przez które rozumie się:

1) kocioł energetyczny, kocioł ciepłowniczy lub turbinę gazową, o nominalnej mocy cieplnej rozumianej jako ilość energii wprowadzanej w paliwie w jednostce czasu przy nominalnym obciążeniu, nie mniejszej niż 50 MW albo

2) przewód kominowy, do którego podłączone są kotły energetyczne, kotły ciepłownicze lub turbiny gazowe, o łącznej nominalnej mocy cieplnej rozumianej jako ilość energii wprowadzanej w paliwie w jednostce czasu przy nominalnym obciążeniu, nie mniejszej niż 50 MW, w przypadku gdy dla co najmniej jednego z tych urządzeń pierwsze pozwolenie na budowę wydano po dniu 30 czerwca 1987 r.

Projekt ustawy w części „Ocena skutków regulacji” zawiera imienny wykaz zakładów, w których eksploatowane są duże źródła spalania, do których mają zastosowanie jej przepisy.

Obowiązki operatorów

1. Złożenie wniosku o utworzenie rachunku w rejestrze uprawnień do emisji.

Operator będzie obowiązany do złożenia wniosku o utworzenie rachunku w prowadzonym przez KOBiZE rejestrze uprawnień do emisji dla zakładu w terminie 30 dni od dnia, w którym co najmniej jedno źródło spalania spełni kryteria określone w ustawie.

W projekcie ustawy założono, iż pierwszym rokiem sprawozdawczym będzie rok 2012, stosownie do powyższego zobowiązano KOBiZE do obliczenia rocznych pułapowych wskaźników emisji dwutlenku siarki i tlenków azotu dla roku 2011 i przekazania ich Ministrowi Środowiska, w terminie do dnia 31 marca 2012 r. Z kolei Minister został zobowiązany do zamieszczenia tych danych na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska nie później niż do dnia 10 kwietnia 2012 r.

Odnosnie instalacji wprowadzono się przepis przejściowy, iż operator prowadzący działalność w dniu wejścia w życie ustawy będzie obowiązany do złożenia wskazanego wniosku w terminie do dnia 31 stycznia 2012 r. Termin ten jak widać jest „wzięty z sufitu”, tym niemniej przewidujący operatorzy, którzy chcą uniknąć zaskoczenia nowymi przepisami powinni już teraz przygotować się do złożenia takiego wniosku w krótkim terminie po przyjęciu i ogłoszeniu ustawy.

2. Sporządzanie miesięcznych i rocznych raportów o produkcji energii elektrycznej i ciepła oraz emisjach dwutlenku siarki i tlenków azotu

Do obowiązków operatora będzie należeć sporządzanie miesięcznych i rocznych raportów o wielkości produkcji energii elektrycznej i ciepła oraz wielkości emisji dwutlenku siarki i tlenków azotu. Przy określaniu wielkości produkcji energii

elektrycznej na potrzeby sporządzenia raportu uwzględnia się ilość energii elektrycznej z dużego źródła spalania zmierzoną na zaciskach generatorów, zaś określając wielkość produkcji ciepła, bierze się pod uwagę ilość ciepła z dużego źródła spalania zmierzoną za pomocą urządzeń pomiarowych.

Wg projektu ustawy raporty (miesięczne i roczne) sporządzone przez operatorów będą przekazywane KOBiZE w postaci dokumentu elektronicznego - przez wypełnienie formularza dostępnego na stronie internetowej Krajowego ośrodka.

Zgodnie z projektem ustawy, operatorzy obowiązani są do określenia we własnym zakresie rocznych limitów emisji dwutlenku siarki i tlenków azotu dla zakładu. W tym celu powinni wykorzystać roczne pułapowe wskaźniki emisji opracowane przez Krajowy ośrodek na podstawie krajowych rocznych pułapów emisji określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów oraz krajowego bilansu produkcji energii elektrycznej i ciepła, sporządzonego na podstawie raportów rocznych przekazywanych przez operatorów. Wskaźnik pułapowy będzie ogłaszany co roku na podstawie pułapu obowiązującego w roku sprawozdawczym, czyli poprzednim roku kalendarzowym, oraz rzeczywistej, sumarycznej ze wszystkich dużych źródeł spalania, produkcji energii elektrycznej i ciepła w roku sprawozdawczym.

Terminy przekazania raportów: operator przekazuje do KOBiZE:

- a. raport miesięczny w terminie do 15 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego raport dotyczy;
  - b. raport roczny zawierający ostateczne i zweryfikowane przez operatora dane za rok sprawozdawczy w terminie do końca lutego roku następującego po roku sprawozdawczym;
  - c. w przypadku likwidacji zakładu operator sporządza raport roczny za okres od dnia 1 stycznia roku, w którym nastąpiła likwidacja, do dnia likwidacji i przekazuje go do Krajowego ośrodka niezwłocznie, nie później niż 20 dnia od dnia dokonania likwidacji zakładu.
3. *Obowiązek obliczenia dla zakładu rocznego limitu emisji dwutlenku siarki i rocznego limitu emisji tlenków azotu za dany rok sprawozdawczy, wprowadzenia na rachunek informacji o wyliczonym limicie oraz obowiązek obliczenia liczby uprawnień do emisji dla zakładu w danym roku sprawozdawczym*

Odmienne niż w Unijnym Systemie Handlu Emisjami Gazów Ciepłarnianych (EU ETS) w systemie handlu NO_x i SO₂ ma obowiązywać w zasadzie „samoobsługa”.

Aby przystąpić do realizacji tych obowiązków operator musi jednak dysponować informacją o wielkości rocznych pułapowych wskaźników emisji dwutlenku siarki i rocznych pułapowych wskaźników emisji tlenków azotu dla roku sprawozdawczego. Informacja ta zgodnie z projektem ustawy ma być zamieszczana na stronie internetowej ministerstwa środowiska w terminie do dnia 20 marca roku następującego po roku sprawozdawczym.

Dysponując tymi danymi oraz na podstawie informacji o wielkości produkcji energii elektrycznej oraz produkcji ciepła zawartych w raporcie rocznym operator będzie zobowiązany obliczyć roczny limit emisji dwutlenku siarki i roczny limit emisji tlenków azotu dla danego zakładu za dany rok sprawozdawczy (obliczenia z dokładnością do 1 kg) a następnie wprowadzić na rachunek w rejestrze informację o wyliczonych rocznych limitach, w terminie do dnia 25 marca roku następującego po roku sprawozdawczym.

Liczba uprawnień do emisji dwutlenku siarki stanowi iloraz rocznego limitu emisji dwutlenku siarki i 1 kg dwutlenku siarki, a liczba uprawnień do emisji tlenków azotu stanowi iloraz rocznego limitu tlenków azotu i 1 kg tlenków azotu. Uprawnienia do emisji zostają wprowadzone na rachunek po weryfikacji, pod względem rachunkowym, rocznego limitu emisji dwutlenku siarki i rocznego limitu emisji tlenków azotu, dokonanej przez KOBiZE do dnia 31 marca roku następującego po roku sprawozdawczym.

4. *Obowiązek rozliczenia emisji za dany rok sprawozdawczy poprzez zakup uprawnień lub zapłatę opłaty zastępczej*

Jeżeli emisja dwutlenku siarki lub emisja tlenków azotu była w roku sprawozdawczym większa niż wyliczony roczny limit emisji, operator jest obowiązany do nabycia uprawnień do emisji w liczbie odpowiadającej wielkości przekraczającej roczny limit emisji lub, w przypadku braku pokrycia emisji uprawnieniami do emisji, uiszczenia opłaty zastępczej za brak uprawnień do emisji. Nabycia uprawnień do emisji operator może dokonać w terminie do dnia 28 kwietnia roku następującego po roku sprawozdawczym. Umożnienia uprawnień za rok sprawozdawczy dokonuje KOBiZE w terminie do 25 maja roku następującego po roku sprawozdawczym.

Ewentualna opłata zastępcza będzie ustalana jako iloczyn liczby brakujących uprawnień do emisji i jednostkowej stawki opłaty zastępczej. Wysokość jednostkowej stawki opłaty zastępczej wynosi 5 zł za brak jednego uprawnienia do emisji. Operator będzie zobowiązany do wyliczenia tej opłaty i uregulowania jej na rachunek bankowy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w terminie do dnia 30 kwietnia roku następującego po roku sprawozdawczym.

W końcu operator będzie zobowiązany również do przekazania do KOBiZE, w terminie do dnia 10 maja roku następującego po roku sprawozdawczym:

- a. informacji o wielkości emisji, za którą uiszczył opłatę zastępczą, w podziale na dwutlenek siarki i tlenki azotu;
- b. informacji o wysokości uiszczony opłaty zastępczej wraz z dowodem jej wpłaty.

Zapłacenie kary nie zwalnia

Projekt ustawy zawiera obszerny katalog kar pieniężnych za niedotrzymanie obowiązków z niej wynikających. Mija się z celem opisywanie w tym miejscu szczegółów, tym niemniej

warto podkreślić, że ustawa realizuje zasadę, w myśl której uiszczenie kary pieniężnej nie zwalnia operatora z wykonania obowiązku, któremu operator uchybił. Stosownie do uzasadnienia projektu rozwiązanie to ma na celu doprowadzenie do faktycznego wykonywania przez operatorów ciężących na nich obowiązków, które w zasadniczy sposób rzutują na prawidłowe funkcjonowanie systemu bilansowania i rozliczania emisji dwutlenku siarki i tlenków azotu. Przyjęto zatem w tym zakresie rozwiązanie analogiczne jak w Unijnym Systemie Handlu Emisjami Gazów Ciepłarnianych (EU ETS). Jest to zatem system dość represyjny.

Elastyczność rozliczania emisji w przedsiębiorstwach wielozakładowych

Wygląda na to, iż w aktualnym projekcie ustawy uznano za niezasadne tworzenie konstrukcji wielozakładowej grupy bilansowej. Takie założenie należy uznać za słuszne, bowiem jak argumentowano w artykule „Grupa bilansowa w projekcie ustawy o handlu emisjami SO₂ i NO_x”

„Powstaje jednak przede wszystkim zasadnicze pytanie, czy aby mieć swobodę przenoszenia uprawnień do emisji między zakładami funkcjonującymi w ramach jednej osoby prawnej, osoba ta musi powoływać grupę bilansową. Wszak np. art. 30 ustawy o handlu CO₂ zawiera wyraźny zapis, iż prowadzący instalację może przenosić uprawnienia do emisji między instalacjami, do których posiada tytuł prawny. Takiego zapisu jednak projekt ustawy o handlu emisjami SO₂ i NO_x wydaje się nie zawierać. Zatem aby łącznie rozliczać zakłady funkcjonujące zarówno w ramach jednej osoby prawnej jak i kilku osób prawnych, konieczne wydaje się powołanie grup bilansujących (chyba, iż w toku dalszych prac nad projektem ustawodawca uzupełni wskazany brak odpowiednika art. 30)”.

W aktualnym projekcie znajdujemy w art. 14 ust 9 przepis, iż „W przypadku zarządzania przez tego samego operatora więcej niż jednym zakładem przy rozliczaniu emisji są uwzględniane emisje ze wszystkich zakładów oraz uprawnienia do emisji posiadane na rachunkach prowadzonych dla tych zakładów”.

Uzasadniona jest ocena, iż ta regulacja wywiera analogiczny skutek jak cyt. wyżej art. 30 starej ustawy o handlu emisjami CO₂ (o możliwości przenoszenia przez operatora uprawnienia między instalacjami, do których posiada tytuł prawny). Tak więc przyjęto rozwiązanie elastyczniejsze, praktyczne i nie obciążone nadmiernym formalizmem.

Potwierdzenie tego wniosku znajdujemy w uzasadnieniu projektu, gdzie zawarto wzmiankę, iż „Ustawa wprowadza mechanizm wspólnego rozliczania przez tego samego operatora emisji ze wszystkich jego zakładów. Rozwiązanie to ma zapewnić pewną elastyczność co do sposobu przeprowadzenia obowiązku rozliczenia emisji”.

A zatem?

Realizacja powyższych obowiązków po stronie operatorów dużych źródeł spalania może wymagać alokacji dodatkowych zasobów – ludzkich, finansowych oraz organizacyjnych. Warto odpowiednio wcześniej przewidzieć te koszty w budżetach jak również odpowiednio zmodyfikować dotychczas funkcjonujące procedury. Niezbędna będzie również pogłębiona

analiza nowych ryzyk związanych z wejściem w życie nowej ustawy bowiem wydaje się, iż projekt ustawy podchodzi w sposób uproszczony do niektórych aspektów cywilno-prawnych przyszłego obrotu uprawnieniami do emisji NOx i SO2 jak również do zagadnień podatkowych z tym związanych.